

راهنمای بین‌المللی برنامه‌ریزی شهری و سرزمینی

UN HABITAT
FOR A BETTER URBAN FUTURE

برنامه‌اسکان بشر ملل متحد ایران

راهنمای بین‌المللی برنامه‌ریزی شهری و سرزمینی

نامگذاری، عناوین و مطالب ارائه شده در این نشریه به هیچ وجه بیانگر نظرات دبیرخانه سازمان ملل متحد درباره وضعیت قانونی کشورها، سرزمین‌ها، شهرها، یا هرگونه منطقه‌ای و یا مقامات آنها نیست. نظرات ارائه شده در این نشریه الزاماً بیانگر نظرات برنامه اسکان بشر ملل متحد، اتحادیه شهرها، سازمان ملل متحد یا کشورهای عضو نیست. نقل قول از این نوشته در صورت ذکر منبع بلامانع است.

چاپ اول - اسفند ۱۳۹۴

از کلیه صاحب نظران و اساتید محترم دعوت می‌شود نظرات اصلاحی خود راجع به ترجمه فارسی راهنمای بین‌المللی برنامه‌ریزی شهری و سرزمینی را به آدرس پست الکترونیکی info.tehran@unhabitat.org ارسال فرمایند تا در چاپ‌های بعدی منظور گردند.

برنامه اسکان بشر ملل متحد ایران

صندوق پستی ۴۵۵۷-۱۵۸۷۵

تهران-ایران

www.unhabitat.org.ir

International Guidelines on Urban and Territorial Planning

First published in Nairobi in 2015 by UN-Habitat
Copyright © United Nations Human Settlements Programme 2015

All rights reserved

United Nations Human Settlements Programme (UN-Habitat)
P. O. Box 30030, 00100 Nairobi GPO KENYA
Tel: 254-020-7623120 (Central Office)
www.unhabitat.org

HS Number: HS/010/16Fa

Disclaimer

The designations employed and the presentation of the material in this publication do not imply the expression of any opinion whatsoever on the part of the Secretariat of the United Nations concerning the legal status of any country, territory, city or area or of its authorities, or concerning the delimitation of its frontiers of boundaries.

Views expressed in this publication do not necessarily reflect those of the United Nations Human Settlements Programme, Cities Alliance, the United Nations, or its Member States.

Excerpts may be reproduced without authorization, on condition that the source is indicated.

راهنمای بین‌المللی برنامه‌ریزی شهری و سرزمینی

UN HABITAT
FOR A BETTER URBAN FUTURE

برنامه‌اسکان بشر ملل متحد در ایران

در حالی که جمعیت شهرنشین جهان از آستانه پنجاه درصد جمعیت جهان گذر کرده است، آینده جهان را می‌توان به روشنی در شهرها جستجو کرد. شهرنشینی، به ویژه در کشورهای در حال توسعه، به سرعت در حال گسترش بوده و فرصت‌ها و چالش‌های فراوانی به همراه دارد.

تراکم شهری از طرفی منجر به صرفه‌های اقتصادی ناشی از مقیاس شده و از طرف دیگر اثرات جانبی و هزینه‌های ناشی از ترافیک، آلودگی و سر و صدا را نیز تحمیل می‌کند. چالش‌های جهانی مانند تغییرات اقلیم و کاهش منابع، مناطق متفاوت را به روش‌های مختلف تحت تاثیر قرار داده و پاسخ‌های جدید و نوآورانه‌ای را طلب می‌نماید.

در مقابله با این چالش‌ها، روش‌های مختلف برنامه‌ریزی در سراسر جهان به بوتۀ آزمایش گذاشته شده و به اجرا در آمده‌اند. در حالی که درس‌های ارزشمندی از این تلاش‌های وسیع به دست آمده است، راهنمای بین‌المللی برنامه‌ریزی شهری و سرزمینی برای پر کردن شکاف‌های مهم از طریق ارائه یک چارچوب مرجع برای برنامه‌ریزی تدوین شده تا در مقیاس‌های گوناگون مفید واقع شده و در شرایط متمایز منطقه‌ای، ملی و محلی قابل به کارگیری باشد.

این راهنما در راستای اجرای قطعنامه شماره ۲۴/۳ شورای حکام برنامه اسکان بشر ملل متحد (هیئات) و طی یک فرایند گسترده مشورتی تهیه شده و مبتنی بر تجارب گسترده و متنوعی شکل گرفته است. راهنمای حاضر شامل دوازده اصل است که می‌تواند تصمیم‌گیرندگان را در تدوین یا اصلاح سیاست‌ها و طرح و برنامه‌ها، با رویکرد برنامه‌ریزی یکپارچه هدایت نماید.

این راهنما در تاریخ ۲۳ آوریل ۲۰۱۵ میلادی و طی قطعنامه شماره ۲۵/۶ توسط شورای حکام هیئات به تصویب رسید. این قطعنامه همچنین فراخوانی است به «نهادهای مالی بین‌المللی، سازمان‌های مسئول توسعه و برنامه اسکان بشر ملل متحد (هیئات) برای کمک به آن دسته از کشورهای عضو که به استفاده از این راهنما در برنامه‌های

ملی و سرزمینی خود و اجرای ابزارهای توسعه و شاخص‌های پایش علاقه‌مند هستند». راهنمای حاضر، در جهت تکمیل راهنمای بین‌المللی «تمرکززدایی و تقویت مقامات محلی» (۲۰۰۷ میلادی) و همچنین راهنمای بین‌المللی «دسترسی به خدمات پایه برای همه» (۲۰۰۹ میلادی)، که قبلاً توسط شورای حکام هیئات به تصویب رسیده و در تعدادی از کشورها به عنوان مرجع مورد استفاده بودند، تدوین شده است. این راهنما علاوه بر این، در جهت حمایت از اجرای «دستور کار توسعه پس از ۲۰۱۵ میلادی»^۱ و همچنین دستورکار جدید شهری سومین کنفرانس ملل متحد در حوزه مسکن و توسعه پایدار شهری^۲ (هیئات سه - ۲۰۱۶ میلادی) طراحی شده است.

این راهنما دست‌اندرکاران متعددی از جمله دولت‌های ملی، مقامات محلی، جامعه مدنی و برنامه‌ریزان حرفه‌ای را مخاطب قرار داده و نقش آنان را در شکل دادن به فرم و عملکرد سکونتگاه‌های بشری گوشزد می‌نماید. از صمیم قلب امیدوارم که راهنمای حاضر الهام بخش و راهنمای ساختن شهرها و سرزمین‌هایی فشرده و مترکم از لحاظ اجتماعی فراگیر با شبکه تردد پیوسته و یکپارچه باشد.

دکتر جون کلووس

مدیر اجرایی، برنامه اسکان بشر ملل متحد

۱ - Post-2015 Development Agenda

۲ - Third United Nations Conference on Housing and Sustainable Urban Development (Habitat III)

فهرست مطالب

فصل اول - پیش زمینه	۹
الف. اهداف	۷
ب. تعاریف و حوزه‌ها	۸
پ. پیشینه و ضرورت	۱۰
ت. فرایند آماده‌سازی	۱۱
فصل دوم - راهنمای بین‌المللی برنامه‌ریزی شهری و سرزمینی	۱۷
الف. سیاست شهری و حکمروایی	۱۴
ب. برنامه‌ریزی شهری و سرزمینی برای توسعه پایدار	۱۹
ب-۱) برنامه‌ریزی شهری و سرزمینی و «توسعه اجتماعی»	۲۰
ب-۲) برنامه‌ریزی شهری و سرزمینی و «رشد اقتصادی پایدار»	۲۳
ب-۳) برنامه‌ریزی شهری و سرزمینی و «محیط زیست»	۲۶
پ. مولفه‌های برنامه‌ریزی شهری و سرزمینی	۲۹
ت. اجرا و پایش برنامه‌ریزی شهری و سرزمینی	۳۳
واژه نامه	۳۷

پیش زمینه

الف. اهداف

از سال ۱۹۵۰ میلادی، جهان به سرعت در حال تغییر و

تحول است. جمعیت شهرها از ۷۴۶ میلیون نفر در سال

۱۹۵۰ میلادی (۲۹/۶ درصد از جمعیت جهان) به ۲/۸۵

میلیارد نفر در سال ۲۰۰۰ (۴۶/۶ درصد) و به ۳/۹۶

میلیارد نفر در سال ۲۰۱۵ میلادی (۵۴ درصد) رسیده

است. پیش‌بینی‌ها حاکی از آن است که جمعیت شهرها

در سال ۲۰۳۰ میلادی به ۵/۰۶ میلیارد نفر (۶۰ درصد)

خواهد رسید. در واکنش به این تحولات، این راهنما و

راهنماهای مشابه برآنند تا چارچوبی باشند برای بهبود

سیاست‌های جهانی، برنامه‌ها، طرح‌ها و طراحی‌ها و

فرایندهای اجرایی که منجر به فشرده‌گی^۳، فراگیری

اجتماعی^۴ و پیوستگی بیشتر شهرها و سرزمین‌ها شوند

و توسعه شهری پایدار و تاب‌آوری را در مقابل تغییرات

اقلیمی ترویج نمایند.

تهیه این راهنما، در جهت تامین اهداف زیر است:

- تهیه یک چارچوب مرجع قابل اجرا جهت هدایت اصلاحات سیاست شهری؛

- دستیابی به اصول جهانی از طریق تجارب ملی و محلی که بتوانند توسعه رویکردهای متنوع برنامه‌ریزی را با زمینه‌ها و مقیاس‌های متفاوت پشتیبانی کنند؛

- پیوند با دیگر راهنماهای بین‌المللی با هدف ترویج توسعه شهری پایدار؛

- ارتقاء ابعاد شهری و سرزمینی دستورکارهای توسعه ملی، منطقه‌ای و محلی.

Aerial View Paris- France © Flickr / Mortimer 62

۳- Compact

۴- Socially Inclusive

ب. تعاریف و حوزه‌ها

توسعه یکپارچه نواحی شهری در مناطق مرزی باشند، خطرات طبیعی را کاهش داده و مدیریت پایدار منابع طبیعی مشترک را بهبود بخشند.

• **در سطح ملی:** طرح‌های ملی می‌توانند از قطب‌های اقتصادی موجود و برنامه‌ریزی شده و زیرساخت‌های بزرگ برای حمایت، ایجاد ساختار و تعادل در نظام شهرها و شهرستان‌ها، از جمله در کریدورهای شهری و حوضه‌های رودخانه استفاده کرده و پتانسیل‌های اقتصادی آنها را شکوفا کنند.

• **در سطح شهر - منطقه و کلانشهر:** طرح‌های منطقه‌ای فروملی می‌توانند از طریق صرفه‌های اقتصادی ناشی از مقیاس و تجمع در سطح منطقه، افزایش بهره‌وری و رفاه، تقویت ارتباطات شهری - روستایی، انطباق با اثرات تغییر اقلیم، کاهش خطرات ناشی از بلایا و کاهش شدت استفاده از انرژی، پرداختن به اختلافات اجتماعی و فضایی و ارتقای انسجام ارضی و اقدامات تکمیلی هم در نواحی رو به رشد و هم مناطق رو به زوال، توسعه اقتصادی را بهبود بخشند.

• **در سطح شهری:** استراتژی‌های توسعه شهری،

برنامه‌ریزی شهری و سرزمینی می‌تواند چنین تعریف شود: برنامه‌ریزی شهری و سرزمینی فرایند تصمیم‌سازی با هدف تحقق اهداف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و محیط‌زیستی است که از طریق توسعه چشم‌اندازهای فضایی، استراتژی‌ها و برنامه‌ها و به کارگیری مجموعه‌ای از اصول سیاستی، ابزارها، سازوکارهای نهادی و مشارکتی و روش‌های نظارتی صورت می‌گیرد.

برنامه‌ریزی شهری و سرزمینی به صورت بنیادی و طبیعی دارای عملکرد اقتصادی است. درحقیقت ابزار نیرومندی است که با تغییر شکل عملکرد شهرها و مناطق، در عین پرداختن به نیازهای آسیب‌پذیرترین گروه‌های به حاشیه رانده شده و محروم، موجبات رشد درون‌زای اقتصادی، رونق و اشتغال را فراهم می‌آورد.

این راهنما در برگیرنده اصول و توصیه‌های کلیدی برنامه‌ریزی شهری و سرزمینی است که می‌تواند به همه کشورها و شهرها کمک کند تا به طور موثر تغییرات جمعیتی شهری (رشد، رکود یا کاهش) را هدایت کنند و همچنین کیفیت زندگی درسکونتگاه‌های شهری موجود و جدید را بهبود بخشند. این راهنما باید با توجه به اصل تمرکززدایی و ترتیبات خاص حاکمیت

预览已结束，完整报告链接和二维码如下：

https://www.yunbaogao.cn/report/index/report?reportId=5_18561

